

Temeljem članka 39. Statuta HPS-a i članka 4. Pravilnika o školovanju u HPS-u Izvršni odbor HPS-a na sjednici 4. travnja 2022. donosi:

PROGRAM TEČAJA ZA ČUVARE PLANINSKE PRIRODE U HRVATSKOM PLANINARSKOM SAVEZU

Izrazi koji se koriste u ovom Programu u muškom rodu, a imaju rodno značenje, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

OSNOVNA OBILJEŽJA

1. Naziv

Osnovni naziv školovanja uređenog ovim programom je **tečaj za čuvare planinske prirode**.

2. Opis

Tečaj za čuvare planinske prirode namijenjen je članovima planinarskih udruga zainteresiranim za skrb o zaštiti planinske prirode. Na tečaju se polaznici upoznaju s konceptima zaštite okoliša i prirode te prirodnim obilježjima Hrvatske, a u cilju aktivnog djelovanja na zaštiti okoliša i prirode u okviru planinarskih udruga u kojima su članovi.

NADLEŽNOSTI

3. Stručna nadležnost

Za stručna pitanja o programu i njegovu provođenju nadležna je **Komisija za zaštitu prirode HPS-a** (u daljnjem tekstu Komisija).

4. Organizator

Organizator tečaja je Komisija za zaštitu prirode HPS-a. Prema odluci organizatora, tečaj je uputno izvoditi u suradnji s obrazovnom ili drugom javnom ustanovom (škola, nacionalni park, park prirode i slično).

5. Voditelj

Voditelja tečaja imenuje Komisija. Za voditelja može biti imenovan **član HPS-a s iskustvom u djelatnosti zaštite okoliša i prirode ili druga osoba koju odredi Komisija**.

6. Nastavno osoblje

U svrhu kvalitetnog prijenosa stručnog znanja tečaj provodi ovlašteno nastavno osoblje.

U izvođenju programa mogu, na poziv voditelja tečaja i pod njegovim nadzorom, sudjelovati prethodno osposobljeni čuvari planinske prirode, djelatnici iz sustava zaštite okoliša i druge stručne osobe.

Nastavno osoblje za svoj rad odgovorno je voditelju tečaja.

Postupak licenciranja i uvjeti za licenciranje nastavnog osoblja utvrđuju se odlukom Komisije.

ORGANIZIRANJE TEČAJA

7. Organizacijske zadaće

Pri organiziranju i provedbi tečaja organizator primjenjuje zadaće i obveze uređene Pravilnikom o školovanju u HPS-u. Organizator je dužan pravovremeno izraditi plan tečaja, od komisije zatražiti i pribaviti registraciju i verifikaciju te skrbiti o provođenju tečaja u skladu s ovim Programom.

Pri obavljanju zadaća propisanih Pravilnikom o školovanju u HPS-u i odlukama Komisije, voditelj izravno surađuje s Pročelnikom Komisije, izvješćuje ga o organizacijskim okolnostima i primjenjuje njegove upute. Prijave za tečaj prikupljaju se elektroničkim putem.

8. Uvjeti za upis

Obvezni uvjeti za upis polaznika su sljedeći:

- članstvo u planinarskoj udruzi članici HPS-a - dokazuje se članskom iskaznicom s članskom markicom za tekuću godinu
- navršenih 18 godina života
- uplata školarine organizatoru tečaja.

Organizator može odrediti dodatne uvjete za upis polaznika.

Prednost pri upisu imaju polaznici sa završenom općom planinarskom školom. U slučaju potpunosti kapaciteta organizator može odrediti i dodatni izlučni kriterij ili obustaviti daljnje upise.

9. Trajanje

Tečaj se izvodi u trajanju **4 dana, raspodijeljena u dva vikenda.**

Prvi i drugi vikend tečaja moraju se organizirati unutar mjesec dana.

10. Mjesto održavanja

Teorijski dio nastave provodi se u prostorijama planinarske udruge, planinarskom objektu ili objektu javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjem koji ima uvjete za održavanje nastave. Dio teorijske nastave može se provoditi na terenu.

Po potrebi, uz prethodno odobrenje Komisije i njezin nadzor, teorijski dio nastave može se provoditi po modelu nastave na daljinu putem odgovarajućeg elektroničkog servisa, uz obveznu dostupnost voditelja i nastavnog osoblja za konzultacije.

Praktični dio nastave provodi se na prikladnom planinskom terenu.

NASTAVNI KURIKULUM

11. Predavanja

Tečaj sadrži sljedeća predavanja:

	Nastavna tema	Sadržaj	Satnica
1.	Sustav zaštite okoliša i prirode u Hrvatskoj i EU	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovni pojmovi u zaštiti okoliša i prirode • Povijest zaštite prirode u svijetu i u Hrvatskoj • Sustav zaštite okoliša i prirode u Hrvatskoj • Zakon o zaštiti prirode • Strategija i akcijski plan zaštite prirode RH 2017-2025. • Natura 2000: EU i Hrvatska • Pregled EU zakonodavstva, smjernica i strateških dokumenata iz područja zaštite okoliša i prirode • Hrvatske i EU institucije i nevladine udruge povezane sa zaštitom prirode	1
2.	Upravljanje zaštićenim područjima	<ul style="list-style-type: none"> • Zaštićena područja u Republici Hrvatskoj – kategorizacija i zoniranje zaštićenih područja, upravljanje zaštićenim područjima, financiranje zaštićenih područja, uloga i zadaće javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima • Zakonska legislativa i prostorno-planska dokumentacija • Edukacija i interpretacija • Nadzor zaštićenih područja • Značajke i zanimljivosti o zaštićenim područjima u RH • Uloga lokalne zajednice i organizacija civilnog društva u upravljanju zaštićenim područjima • Trendovi posjećivanja i utjecaj turističke aktivnosti u zaštićenim područjima • Horizontalno povezivanje i umrežavanje dionika radi bolje koordinacije aktivnosti, s naglaskom na udruge i institucije lokalne zajednice koje svojim djelovanjem pridonose očuvanju (planinske) prirode • Poticanje partnerstva pri ostvarivanju aktivnosti usmjerenih ka očuvanju planinskog svijeta	3
3.	Koncepti zaštite okoliša i prirode	<ul style="list-style-type: none"> • Koncept održivog razvoja • Ugroze prirodi i okolišu • Planinarska etika i ponašanje u prirodi (požari, otpad, zagađenja voda itd.) • Koncept „Ne ostavljaj tragove“	1
4.	Flora i fauna planina	<ul style="list-style-type: none"> • Biološka raznolikost i ekosustavi u planinama • Biljke i biljne zajednice, karakteristično planinsko bilje, šumsko bogatstvo • Fauna i karakteristične životinje u planinama • Zaštićene i ugrožene biljne i životinjske vrste, gdje se nalaze podaci o tome, kako i koga izvješćivati o zapaženim opasnostima • Invazivne vrste: EU, Hrvatska i regionalne karakteristike, praćenje invazivnih vrsta	3

	Nastavna tema	Sadržaj	Satnica
5.	Planinarstvo i zaštita planinske prirode	<ul style="list-style-type: none"> • Povijest zaštite planinske prirode u HPS-u, uloga planinara u uspostavi sustava zaštite okoliša u Hrvatskoj te u proglašenju nacionalnih parkova i parkova prirode, velike planinarske ekološke akcije itd. • Pravilnik Komisije za zaštitu prirode HPS-a • Organizacija zaštite planinske prirode unutar planinarske udruge – ciljevi, zadaće i metode djelovanja na području zaštite planinske prirode • Djelovanje i aktivnosti čuvara planinske prirode u okviru planinarskog društva • Planiranje, provedba i analiza akcija za zaštitu planinske prirode 	0,5
		<ul style="list-style-type: none"> • Smanjivanje negativnog utjecaja planinarske infrastrukture na okoliš: opskrba energijom (električna, toplinska), gospodarenje otpadom, uklapanje u okoliš (arhitektura, okolišno uređenje, infrastruktura – pristupni putevi, parkiralište, itd.) 	1
6.	Krški ekosustavi	<ul style="list-style-type: none"> • Općenito o kršu, specifičnosti dinarskog krša • Prirodne pojave u kršu • Zaštita prirodnih pojava u kršu, zaštita speleoloških objekata • Zaštita okoliša u krškim područjima • Speleološka istraživanja, monitoring, akcije čišćenja i druge aktivnosti speleologa HPS-a na zaštiti krških ekosustava • Tradicionalni i moderni život ljudi u krškom području • Gospodarske aktivnosti u krškom području 	3
7.	Zaštita gorskih vodotoka i voda stajaćica	<ul style="list-style-type: none"> • Opći pojmovi o vodama, značaj vode za organizme • Veliki hidro-sustavi i utjecaj na prirodu • Zaštita vodotoka i voda stajaćica 	1
8.	Prirodna obilježja Hrvatske	<ul style="list-style-type: none"> • Reljef Hrvatske • Hrvatske planine • Otoci 	0,5
UKUPNO			14

12. Praktični rad

Tečaj treba sadržavati dva jednodnevna organizirana izleta u zaštićeno planinsko područje (nacionalni park ili park prirode) koji je uputno organizirati u suradnji s javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjem u kojem će se održati terenski rad, uz sudjelovanje stručne osobe iz ustanove (npr. čuvara prirode).

Izlet treba ispuniti edukativnim sadržajima, usklađenima s nastavnim temama obrađenim na predavanjima te ga prilagoditi godišnjem dobu i lokaciji zaštićenog područja. Izlet može biti izveden u obliku redovne aktivnosti koja se provodi u javnoj ustanovi za upravljanje zaštićenim područjem gdje je organiziran teorijski dio programa.

13. Literatura

Kao osnovna nastavna literatura za tečaj za čuvare planinske prirode koriste se sljedeća izdanja:

- Grupa autora, Priručnik za čuvare planinske prirode, Zagreb, HPS, 2021. (nije tiskano)
- Alan Čaplar, Planinarski udžbenik, Zagreb, HPS, 2018. (ili neko drugo izdanje)

Uz osnovnu nastavnu literaturu mogu se koristiti sljedeća izdanja i mrežni izvori:

- Ivan Martinić, Priručnik za edukatore i vodiče u prirodi, Zagreb, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, 2021.
- Ivan Martinić: Upravljanje zaštićenim područjima prirode : planiranje, razvoj i održivost, Zagreb, Šumarski fakultet Sveučilišta, 2010.
- Lana Ofak: Uspostavljanje i zaštita ekološke mreže Natura 2000 u Europskoj uniji i Hrvatskoj. U: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 53 (2016), 2(120) ; str. 623-646
Link na online pristup: <https://hrcak.srce.hr/file/232456>
- Mrežne stranice Parkovi Hrvatske, www.parkovihrvatske.hr
- Mrežne stranice Zavod za zaštitu okoliša i prirode, www.haop.hr
- Goran Šafarek, Priroda Hrvatske : flora i fauna prirodnih staništa Hrvatske, Zagreb, Mozaik knjiga, 2015.
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode RH za razdoblje 2017-2025.
Link na online pristup: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_72_1712.html
- Mrežne stranice Hrvatskog planinarskog saveza, www.hps.hr
- Hrvatski planinar, časopis Hrvatskog planinarskog saveza
Link na online pristup: <https://www.hps.hr/hrvatski-planinar/svi-brojevi/>

14. Ishodi učenja

Očekivani ishodi učenja su sljedeći:

- poznavanje koncepata zaštite okoliša i prirode
- poznavanje sustava zaštite okoliša i prirode u Hrvatskoj
- poznavanje povijesti zaštite planinske prirode u Hrvatskoj
- poznavanje Zakona o zaštiti prirode
- poznavanje smjernica Europske unije u zaštiti prirode
- poznavanje prirodnih obilježja Hrvatske
- poznavanje zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj
- poznavanje zaštićene flore i faune
- poznavanje mjera za smanjivanje negativnog utjecaja planinarske infrastrukture na okoliš
- razumijevanje pojmova, činjenica, procesa i zakonitosti s područja žive i nežive prirode, ekosustava i biološke raznolikosti
- razvijanje odgovornog odnosa prema okolišu i prirodi te poticanje interesa za njihovo aktivno očuvanje
- razumijevanje međusobne povezanosti žive i nežive prirode i razvijeno poštovanje svih oblika života
- razvijanje kritičkog razmišljanja o negativnim učincima pretjeranog čovjekova zadiranja u okoliš.

15. Uvjeti uspješnosti završetka tečaja

Tijekom tečaja voditelj prati pohađanje predavanja te zalaganje sudionika u provođenju praktičnih vježbi i zadataka te utvrđuje za svakog polaznika zadovoljava li uvjete uspješnosti završetka tečaja. Uvjeti uspješnog završetka tečaja su:

- sudjelovanje na najmanje 70 % predavanja i
- sudjelovanje na najmanje 70 % vježbi

Uspješnim završetkom tečaja polaznik stječe pisano uvjerenje o završenom tečaju. To uvjerenje ne zamjenjuje diplomu kojom se potvrđuje da je polaznik položio ispit za čuvara planinske prirode.

ISPIT

16. Provođenje ispita

Na kraju tečaja provodi se provjera znanja. Preduvjet za pristupanje ispitu je uvjerenje o završenom tečaju. Provjera znanja sastoji se od seminarskog rada i ispita.

Seminarski rad je samostalno djelo u kojem polaznik tečaja obrađuje zadanu temu.

Ispit je koncipiran tako da potakne polaznike na ponavljanje i utvrđivanje osnovnih znanja.

Provjera se provodi pismenim ispitom prema standardiziranom testu HPS-a.

17. Voditelj ispita

Voditelja ispita imenuje Komisija.

Pri obavljanju zadaća propisanih Pravilnikom o školovanju u HPS-u i odlukama Komisije, voditelj izravno surađuje s povjerenikom za školovanje u Komisiji, izvješćuje ga o organizacijskim okolnostima i primjenjuje njegove upute.

18. Uvjeti za pristup ispitu

Uvjeti za pristup ispitu su:

- članstvo u planinarskoj udruzi članici HPS-a – dokazuje se članskom iskaznicom s članskom markicom za tekuću godinu
- završen tečaj za čuvare planinske prirode
- isporučen seminarski rad.

Organizator i voditelj ne mogu odrediti dodatne uvjete za pristup na ispit.

19. Ispitni kriteriji i ocjenjivanje

Ispitna ocjena obuhvaća ocjenu osnovnog znanja kandidata o zaštiti planinske prirode.

Pri ocjenjivanju znanja i vještina kandidata primjenjuje se sljedeći sustav ocjenjivanja:

- **zadovoljio/la:** Znanje je dostatno za samostalno bavljenje zaštitom planinske prirode.
- **nije zadovoljio/la:** Znanje nije dostatno za samostalno bavljenje zaštitom planinske prirode.

Uspješno položenim ispitom smatra se ispit u kojem je znanje kandidata u svim ispitnim elementima ocijenjeno ocjenom „zadovoljio/la“.

Ako su određena znanja kandidata na ispitu ocijenjena ispitnom ocjenom „nije zadovoljio/la“, voditelj ispita uputit će kandidata na ponavljanje ispita iz određenih nastavnih tema ili na ponavljanje cijeloga ispita.

Najbolje ocijenjeni seminarski rad nakon provedenog selekcijskog postupka predlaže se za objavu u časopisu „Hrvatski planinar“. Selekcijski postupak određuje voditelj ispita, a povjerenstvo za selekcijski postupak sastoji se od najmanje triju članova nastavnog osoblja tečaja. Polaznik s najbolje ocijenjenim radom i polaznici koji su među najboljih 10 % u generaciji dobivaju prigodnu nagradu za ostvaren uspjeh.

20. Ispitni ishod

Uspješnim polaganjem ispita član stječe:

- stručni naziv **čuvar planinske prirode**
- diplomu HPS-a o položenom ispitu za čuvara planinske prirode i stečenom stručnom nazivu čuvar planinske prirode
- amblem čuvara planinske prirode HPS-a
- značku čuvara planinske prirode HPS-a
- iskaznicu čuvara planinske prirode.

USAVRŠAVANJE

21. Usavršavanje i obnavljanje znanja i vještina

Nakon završenog tečaja i položenog ispita zainteresirani član svoje djelovanje nastavlja stručnim usavršavanjem te redovnim obnavljanjem znanja:

- sudjelovanjem na organiziranim akcijama Komisije
- sudjelovanjem na stručnim seminarima iz područja zaštite okoliša i prirode
- razmjenom iskustava s drugim zainteresiranim članovima
- korištenjem stručne literature.